

La repressió dels eclesiàstics absolutistes lleidatans al Trienni Liberal: El cas del bisbe Renteria

Antoni Sánchez Carcelén (Universitat de Lleida)

asanchez@historia.udl.es

Resum / Resumen / Abstract

El bisbe Simón Renteria y Reyes va ocupar la Mitra de la diòcesi de Lleida durant el període 1819-1824. Al Trienni Liberal Renteria va esdevenir un eix molt important de l'absolutisme a la ciutat de Lleida ja que va oposar-se notablement a les reformes legislatives liberals, defensant una clara tendència al conservadorisme i al tradicionalisme dins de l'àmbit del pensament polític. Per aquest motiu va protestar contra les noves lleis i Decrets del govern liberal i va enviar tot un seguit de cartes i oficis amb l'objectiu de capgirar la política de les Corts Constitucionals. Fruit d'aquesta oposició al règim liberal les autoritats lleidatanes el van expulsar de la ciutat. També altres membres de l'Església van patir, en diferent grau, la repressió del poder liberal. Amb el retorn un altre cop de l'absolutisme a finals de l'any 1823 els religiosos que s'havien mantingut fidels al tradicionalisme van rebre diverses recompenses. / *El obispo Simón Renteria y Reyes ocupó la Mitra de la diócesi de Lleida durante el periodo 1818-1824. Durante el Trienio Liberal, Renteria constituyó un eje muy importante del absolutismo en la ciudad ya que se opuso con notoriedad a las reformas legislativas liberales, defendiendo una clara tendencia al conservadurismo y al tradicionalismo dentro del ámbito del pensamiento político. Por este motivo protestó contras las nuevas leyes y Decretos del gobierno liberal y envió cartas y oficios con el objetivo de dar un giro a la política de las Cortes Constitucionalistas. Fruto de esta oposición al régimen liberal las autoridades de la ciudad lo expulsaron. También otros miembros de la Iglesia sufrieron, en distinto grado, la represión del poder liberal. Con el retorno del absolutismo a finales del año 1823 los religiosos que se habían mantenido fieles al tradicionalismo recibieron diversas recompensas. / Bishop Simón Renteria y Reyes occupied the bishopric of the diocese of Lleida during the period from 1819 to 1824. In the liberal Triennium Renteria one became a very important axis of absolutism in the city of Lleida because one remarkably was against the liberal legislative reforms, defending a clear tendency to conservadurism and to the traditionalism in the space of the political thought. For this reason, it protested against new laws and decrees of liberal government and sent letters and offices with the objective to give the return to the policy of the constitutional government. Fruit of this opposition to the regime liberals the local authorities expelled it from the city; also, other members of the church underwent the repression of the liberal power. With the return of absolutism at the end of the year the 1823 monks who they were had maintained faithful to the traditionalism obtained again diverse you compensate.*

Paraules clau / Palabras Clave / Key Words

Absolutisme, liberalisme, bisbe Renteria, Trienni liberal, repressió i Església. / *Absolutismo, liberalismo, obispo Renteria, Trienio liberal, represión e Iglesia. / Absolutism, liberalism, Bishop Renteria, liberal Triennium, repression and Church.*

1. Amb el triomf de la revolució liberal encapçalada per Rafael de Riego a començaments de l'any 1820 es va poder continuar amb l'aplicació i desenvolupament de la obra legislativa liberal gaditana publicada l'any 1812. Si bé al començament l'Estat liberal i l'Església van col·laborar en bona part del assumptes governamentals posteriorment van trencar les seves relacions a causa dels seus desacords en diverses matèries, sobretot les de tipus econòmic. Fruit de l'oposició al règim liberal per part d'un sector dels eclesiàstics les autoritats liberals van decidir executar una forta repressió contra aquests dissidents.¹

2. En aquest context històric hem de situar la figura del bisbe Simón Antonio Renteria y Reyes. Va ocupar la Mitra de la diòcesi de Lleida durant el període 1819-1824. Va esdevenir un eix molt important de l'absolutisme a la ciutat de Lleida ja que va oposar-se a les reformes liberals, defensant una clara tendència al conservadorisme i al tradicionalisme dins de l'àmbit del pensament polític.

3. Comptem amb les dades biogràfiques sobre la vida del bisbe Renteria gràcies a la España Sagrada, tomo XLVII, del Doctor Pedro Sainz de Baranda i a les obres de Carme Torres i Ramir Viola. Va néixer el 10 de setembre de 1762 a la vila del Port de Santoña (província de Santander). Va ser doctor i catedràtic de lleis i de canons, a més a més de rector de la Universitat de Oriate. Va consagrar-se com canonge i després Abad de la col·legiata de Villafranca del Bierzo. L'any 1819 va convertir-se en bisbe de Lleida. L'any següent, el 1820, va viure l'esclat revolucionari i va protagonitzar un enfrontament amb el nou règim liberal. Un cop reinstaurat l'absolutisme Ferran VII li va atorgar la gran Creu de l'Ordre de Carles III i li va oferir l'Església metropolitana de Santiago, però abans d'accedir va morir de manera sobtada a Madrid, el 4 d'octubre de 1824 (va rebre cristiana sepultura al convent dels Agustins de l'Encarnació de Madrid).²

4. Per tant, ens trobem davant d'una figura vital per tal d'entendre millor el Trienni Liberal en la ciutat de Lleida i les dificultats que van sorgir entre el poder local i l'eclesiàstic com a conseqüència de la implantació de la nova legislació liberal. Renteria va ser designat nou bisbe de Lleida el 29 de març de 1819. Posteriorment va ser consagrat en Madrid el 20 de juny, i el 29 de juliol va realitzar la seva entrada pública en la Catedral Nova de Lleida.³

-
1. Gil Novales, Alberto, *El trienio liberal*, Madrid, 1980, p.1-3.; Gil Novales, Alberto (ed.), *Rafael de Riego. La revolución de 1820, día a día. Cartas, escritos y discursos*, Madrid, 1976, p.34; Arnabat, Ramon, *La revolución de 1820 i el Trienni liberal a Catalunya*, Vic, 2001, p. 21; Fontana, Josep, *La quiebra de la monarquía absoluta*, Barcelona, 1971, p.352-374; Artola, Miguel, *Los orígenes de la España Contemporánea*, Madrid, 1959, p.759. Consultant aquestes obres es pot ampliar notablement la informació entorn del Trienni liberal.
 2. Arxiu Capitular de Lleida (A.C.L.), Prestatgeria 6, Documents Episcopals. Bisbe Renteria; Sainz de Baranda, Pedro, *España Sagrada*, tomo XLVII, p.144-146; Viola González, Ramir, "El gobierno diocesano de Lérida en tiempos de la dominación francesa (1810-1815)" *Anthologica Annua*, 28-29 (1981-1982); ID "Incidencias religiosas durante el período constitucional (1820-1823) en la diócesis de Lérida" *Anthologica Annua*, XX (1973); Torres i Graell, Carme, *El fet religiós a les terres de Lleida durant el temps de Ferran VII*, Lleida, 1983; i Col·lacions, tomo 36 (1816-1831). La presentació de les butlles del bisbe Simón Antonio de Renteria i Reyes al Capítol daten de l'11 de juny de 1819. Havia estat escollit bisbe electe d'aquesta diòcesi. Renteria és trobava en el reial monestir de Santa Maria, Ordre de Sant Bernat, en la vila de Carracedo, fins el 14 de maig de 1819. Pius VII l'havia designat bisbe de Lleida per la mort de Remigio Lasanta. p.191. El 16 de juny de 1819 va prendre possessió del bisbat de Lleida, l'acte el van presidir els canonges més antics: Rafel Barnola, Francesc Pastoret, Rafel Soldevila i Joan Mariategui. La Cerimònia va tenir lloc en la Catedral i va comptar amb l'assistència de tots els membres de l'Ajuntament de Lleida. p.200.

5. Des de que va arribar va publicar quatre edictes: El primer feia referència al concurs dels “curats”; el segon a l’oposició a les beques del Seminari Conciliar; el tercer a les temporals de Sant Mateo; i el quart recordava a tots els eclesiàstics la importància de mantenir les costums i la modèstia en el vestuari tal i com ordenava el Sant Concili de Trento i les constitucions pontifícies, amb l’objectiu de corregir una possible dolenta imatge que podria causar un gran escàndol entre els fidels.⁴

6. A més a més va voler estimular l’estudi de la moral entre els seus eclesiàstics i va ordenar als sacerdots la presentació d’un memorial demanant que els habilités amb la finalitat de beneir els ornaments de les seves parròquies, els facultés per absoldre els pecats reservats, també per habilitar-los “ad petendum debitum” i per revalidar els matrimonis nuls. Aquestes facultats van ser concedides durant dos anys.⁵

7. Gràcies a un document escrit pel propi bisbe Renteria dirigit al Papa Pius VII podem analitzar tots els intensos moments que va viure al llarg del seu bisbat ja que Renteria a mode de memòria li va comunicar els fets transcendents que va protagonitzar durant el seu bisbat i l’estat de la seva diòcesi al llarg del Trienni Liberal. El primer que va relatar va ser que durant els mesos d’octubre i novembre de 1819 va visitar les parròquies de Lleida (Santa Maria Magdalena, Sant Joan Baptista, Sant Llorenç Màrtir i Sant Andreu Apòstol) i, va confirmar a tots els fidels que havien de rebre aquest sacrament.⁶

8. A continuació va assenyalar que després de la Pasqua de la Resurrecció de l’any 1819, la revolució ja estava consumada. Aquesta va esclatar en l’illa de Sant Ferran a principis de l’any 1820, fou aleshores quan Renteria va decidir que era més convenient realitzar una visita pastoral a les zones muntanyoses del seu bisbat per tal de preservar als seus fidels dels perills del nou sistema, assumpte que li treia la son. Va prendre aquesta decisió perquè els territoris més allunyats de la seu central del seu bisbat (Lleida) feia 19 anys que no rebien cap visita ni cap confirmació i, per aquest motiu ho va fer. Aleshores ens va mostrar les grans dificultats que existien en aquests període per poder viatjar a causa de la seva perillositat (va indicar que els camins es trobaven plens de bandolers) i de la incomoditat dels hostals. En aquesta visita pastoral va adoctrinar als seus fidels contra els enemics de la Religió i la Monarquia. També va reflectir que a conseqüència de la propagació de l’habitat dispers en les muntanyes, la meitat de la població no escoltava missa ja que molts eren ramaders i no podien deixar abandonat el bestiar. Finalment, va ordenar que en els dies festius els capellans haurien de celebrar dues misses a més a més d’explicar moral i doctrina cristiana (va remarcar que aquests habitants no disposaven de la butlla de la Santa Croada perquè no els arribava a les seves demarcacions).⁷

9. Posteriorment va escriure que a la Pasqua del Pentecostes de l’any 1821 va tornar a confirmar un altre cop als fidels de les parròquies de Lleida i, el mateix va realitzar els dies 20, 21, 22 i 23 d’abril de l’any 1824. No cal deixar de banda la seva segona visita pastoral a les

3. Arxiu Capitular de Lleida, Prestatgeria 6, Documents Episcopals. Bisbe Renteria. A partir d’ara aprofito un document que el bisbe Renteria va escriure al Papa Pius VII per mostrar-li a mode de memòria els fets que va protagonitzar durant el seu bisbat i l’estat de la seva diòcesi. Per tant, va analitzar el seu bisbat des de l’any 1819 fins al 1824. Amb data de l’any 1824.

4. Op. Cit.

5. Op. Cit.

6. Op. Cit. Per ampliar la informació consultar: A.C.L. Prestatgeria 2A. Visites pastorals de 1819 a 1828, bisbes Renteria i Colmenares. Vp0031.

7. Op. Cit.

parròquies lleidatanes que es va produir el 7 de desembre de l'any 1822. En aquesta el bisbe Renteria va tornar a realitzar una altra visita pastoral a les quatre parròquies de la ciutat reial de Lleida.⁸

10. Després Renteria va reflectir que coneixia confidencialment que el govern revolucionari i els seus agents espiaven tots els seus passos, i pensaven que era un bisbe molt perjudicial pel règim liberal ja que Renteria considerava aquest sistema com “ímpio” i antisocial, a més a més cal inserir la multitud d'oficis i representacions dirigides per Renteria a les Corts i al Rei en defensa dels drets de l'Església i de la Religió (tot i que la distància, les deficientes comunicacions terrestres i la falta d'un servei eficaç de correus van retardar l'arribada dels seus oficis i representacions a les Corts. També cal afegir que sospitosament, segons l'opinió de Renteria, les contestacions de les autoritats liberals es van extraviar constantment).⁹

11. Deixant de banda, de moment, l'evolució de la seva tasca al front del bisbat m'agradaria analitzar aquests oficis i representacions dirigides a les Corts. En aquestes Renteria va expressar que els agents de la revolució volien que els bisbes “cubriremos con el manto de la Religión” totes les seves maquinacions, dirigides principalment a la destrucció del Catolicisme i, que es confongués l'àmbit sagrat del profà.¹⁰

12. Sens dubte, el bisbe Renteria va convertir-se en l'element més immobiliista i contrari al sistema liberal en la ciutat de Lleida. Com ja he comentat abans per protestar contra les noves lleis i Decrets del govern liberal va enviar tot un seguit de cartes i oficis amb l'objectiu de capgirar la política de les Corts Constitucionals, tot i que no va tenir gaire èxit.¹¹

13. En aquesta lluita entre el poder terrenal i el poder espiritual Renteria va donar un repàs a la majoria de les iniciatives legislatives liberals, refutant-les segons la Bíblia i les seves pròpies teories immerses en un fort pensament tradicional.

14. En el primer ofici: *Al clero secular y regular y a los pueblos de nuestro obispado salud en nuestro Señor Jesu-Cristo* va realitzar una introducció en la qual comentava que les Corts, anomenades constitucionals, proclamaren en Cadis la sobirania nacional i, sota aquesta màxima revolucionària van ocasionar mals incalculables, van trastornar l'ordre natural i la tranquil·litat pública. A més a més al 1820 van utilitzar-la sense cap legitimació, van modificar la forma del govern, van establir la democràcia i, van treure la sobirania de Ferran VII, violant el jurament de guardar els seus drets, però van conservar el nombre de Monarquia per autolegitimar-se.¹²

8. Op. Cit. Per ampliar la informació consultar: A.C.L. Prestatgeria 2A. Visites pastorals de 1819 a 1828, bisbes Renteria i Colmenares. Vp0031.

9. Op. Cit.

10. Op. Cit.

11. Institut d'Estudis Ilerdencs. Fons Antic, Llegat Areny. Església Catòlica. Diòcesi de Lleida. Bisbe (1819-1824: Renteria). *Colección de los oficios y representaciones que desde el año 1820 ha dirigido el Obispo de Lérida al Gobierno y Cortes llamadas constitucionales, reclamando contra sus decretos en materias eclesiásticas, y publica para la instrucción del clero y pueblo de su diócesis. D. Simón Antonio de Renteria y Reyes, Obispo de Lérida*. Lleida: per Bonaventura Coromines, impressor, 1823, i *Al clero secular y regular y a los pueblos de nuestro obispado salud en nuestro Señor Jesu-Cristo*. Escrit en el Palau Episcopal de Lleida, l'1 de desembre de 1823.

12. Op. Cit. p.3.

15. Òbviament, es va manifestar totalment contrari a la sobirania nacional, argumentant que el poble no la podia exercir perquè no estava preparat. Va criticar amb duresa la implantació del sistema liberal, qualificant-lo de revolucionari i d'anàrquic. A continuació va assenyalar que els diputats de les Corts vers el poble es van convertir en els seus senyors absoluts, depreciant el poder absolut del monarca.¹³

16. Més endavant va afirmar que estava a favor que el poder del rei estigués limitat per la llei de Déu, per la Justícia i per les lleis fonamentals. A més a més d'obtenir l'ajuda dels consells, caracteritzats per la seva prudència, maduresa i sapiència. Totes aquestes barreres tenien un únic objectiu, el d'aturar els abusos. Eren molt millors que les inventades pels polítics i pels filòsofs moderns ja que l'establiment de les cambres representatives eren contràries a la unitat política del govern monàrquic i en un futur proper, segons Renteria, ens privarien de les seves avantatges.¹⁴

17. En aquest paràgraf va escriure que l'absolutisme era un sistema just i moderat, sense injustícies i molt equitatiu. També va carregar contra els pensadors il·lustrats de finals del segle XVIII. En aquest període històric era molt usual l'atac al model polític ideat per Montesquieu, el qual establia la separació de poders (executiu, judicial i legislatiu). Seguidament va exposar que el Trienni va introduir la desconfiança i la lluita entre els sobirans i els diputats de la nació, dividint-la en partits. Aquesta política conduiria a una guerra civil. Després va acusar als liberals de dominar la Nació ja que feien el que volien, obligant al poble a jurar una Constitució que no tenien res a veure. També els va culpabilitzar de perdre l'Imperi i de "irreligiositat".¹⁵

18. A mode de comentari personal s'ha d'assenyalar que la divisió a l'interior de la societat no va ser només provocada pels liberals perquè dintre del mateix sector absolutista també existien diferents grups d'interessos. A més a més la guerra civil va ser originada i causada pels realistes. Quant al jurament de la Constitució, era una postura lògica, vàlida per reafirmar la lleialtat davant del nou projecte polític. Sobre el debat entorn de la pèrdua de les colònies ultramarines, cal dir que tota la historiografia tradicional¹⁶ se l'havia imputat al govern liberal, però la culpa cal atribuir-la al dos bàndols ja que l'herència de la Restauració de Ferran VII econòmicament i militarment va ser nefasta i, després, reflectir que el poder liberal no va saber defensar aquest territori adequadament perquè almenys podia haver establert una mena de federació comercial per continuar amb l'aprofitament dels seus recursos naturals, tal i com va realitzar l'Imperi Britànic en el segle XX. Tot i que és demanar massa als dirigents d'aquell temps, tenint present que els liberals espanyols eren jacobins (centralistes).

19. Per últim, sobre l'afer religiós, comentar que era coherent que un bisbe no admetés uns canvis tant profunds dintre de la seva institució ja que el seu domini a l'interior de tots els àmbits fins aleshores era molt profund i, per aquest motiu, van acusar el moviment liberal laic com una iniciativa antireligiosa.

20. Renteria va prosseguir amb el seu discurs indicant que les Corts no contentes d'apropiar-se el poder civil també van voler l'eclesiàstic, adoptant els principis dels protestants que van fer aquesta concessió als Estats en els quals es van introduir quan es van separar de l'Església

13. Op. Cit. p. 4-5.

14. Op. Cit. p. 6.

15. Op. Cit. p. 7.

16. Suárez Verdguer, Federico, *La crisis política del antiguo régimen en España. 1800-1840*, Pamplona, 1965.

Romana i, també continuant els principis del filòsofs que veien en la Religió una institució política utilitzada per dominar als pobles. A continuació va replicar al Conde de Toreno, diputat en Cadis i després en Madrid (1820-21), assegurant que l'article 12 de la Constitució referent a la Religió es va inserir per condescendència, atenent al fanatisme del poble espanyol i a la seva falta d'il·lustració. El bisbe estava convençut que eren certes aquestes afirmacions perquè els liberals, en veritat, no volien protegir l'Església Catòlica (com així es desprèn dels insults que va tenir que patir al igual que les diverses crítiques que va rebre de les publicacions liberals).¹⁷

21. En aquesta part el bisbe Renteria va tornar a atacar al liberalisme ja que el va qualificar de proper al protestantisme, també a la filosofia herètica perquè era totalment contrària a les postures de l'Església. Veritablement era difícil harmonitzar els privilegis de l'estament eclesiàstic amb la nova legislació constitucional, però els principis bàsics es van respectar perquè com bé va reflectir el Conde de Toreno, històricament i majoritàriament la Religió Catòlica estava molt arrelada en l'ideari col·lectiu i, no podia realitzar-se cap projecte polític sense comptar amb aquesta institució (com va succeir finalment). També cal destacar l'existència de postures liberals dintre de la pròpia Església (per exemple, els canonges Francisco Martínez Marina i Martín Laguna en el Capítol lleidatà).

22. Molt relacionat amb el text anterior, Renteria va destacar enormement la supressió del Sant Tribunal de la Inquisició, considerat com el primer baluard de la fe i, a causa d'això, el bisbe va afirmar que s'havia propagat pel territori les heretgies, la "impietat", la immoralitat i els llibres obscens i impius. No solament a través de la publicació en alguns diaris sinó també a la Gasetta del govern constitucional.¹⁸

23. Replicant al bisbe s'ha de comentar que la llei d'imprensa i la prohibició del Sant Tribunal va propiciar l'aparició de multitud de documents contraris a l'Església Catòlica, però tampoc no va ser una persecució a l'altura de la protagonitzada anteriorment per aquest instrument censorador. La nova situació va modificar obertament la transmissió d'idees i de tot tipus d'elements culturals que van propiciar l'aparició de l'opinió pública i d'un esperit crític, que òbviament, va afectar als elements religiosos.

24. Més endavant Renteria va explicar que els liberals no havien respectat l'article 12 de la Constitució al·legant tolerància civil de fet. En aquest període s'havia produït una descatolització de la societat, la supressió total dels monestirs i la gradual dels convents de regulars. Aquests últims eren el segon baluard de la fe ja que les Corts van protegir amb tot el seu esforç possible la secularització dels religiosos. També es va treure la meitat del delme, veient-lo com una contribució civil, contrari al cinquè precepte de la Nostra Santa Mare, l'Església, que manava als seus fidels que paguessin el delme per cobrir les despeses de la religió. A més a més es va treure el dret natural de l'Església sobre els seus bens, anomenant-se a partir del Trienni Liberal bens nacionals. A continuació se'ls va prohibir adquirir qualsevol

17. Institut d'Estudis Ilerdencs. Fons Antic, Llegat Areny. Església Catòlica. Diòcesi de Lleida. Bisbe (1819-1824: Renteria). Colección de los oficios y representaciones que desde el año 1820 ha dirigido el Obispo de Lérida al Gobierno y Cortes llamadas constitucionales, reclamando contra sus decretos en materias eclesiásticas, y publica para la instrucción del clero y pueblo de su diócesis. D. Simón Antonio de Renteria y Reyes, Obispo de Lérida. Lleida: per Bonaventura Coromines, impressor, 1823, i Al clero secular y regular y a los pueblos de nuestro obispado salud en nuestro Señor Jesu-Cristo. Escrito en el Palau Episcopal de Lleida, l'1 de desembre de 1823, p.8-9.

18. Op. Cit. p. 9.

propietat, se'ls va impedir l'establiment de qualsevol fundació piadosa i es van destinar al crèdit públic les seves propietats, reduint al clergat a la mendicitat. Finalment, va afegir que es va privar al clergat dels seus furs i de la seva immunitat personal.¹⁹

25. En aquesta enumeració entorn de la pèrdua dels drets i dels privilegis de l'Església, més adscrits a un període feudal que a una etapa burgesa, s'ha de reconèixer que era molt difícil assimilar-los per la Cúria eclesiàstica a conseqüència de la seva implantació al llarg d'un curt espai temporal com així va succeir en el Trienni. Però, la modificació del seu model econòmic era molt necessari per tal de dinamitzar l'economia agrícola i, sobretot, l'àmbit comercial de tot el territori espanyol.

26. L'aspecte educatiu va ser el següent tema que va tractar Renteria. Va argumentar que en el Concili de Trento es va concedir privativament als bisbes la direcció dels Seminaris Conciliars, per mitjà del qual els bisbes designaven als mestres que formaven als nous sacerdots, però les Corts van crear una Direcció General d'estudis, extensiva als Seminaris Conciliars, privant als bisbes d'aquest nomenament i generant cursos pròxims al jansenisme.²⁰

27. La modificació del terreny educatiu per part del govern liberal va esdevenir un dels grans eixos progressistes del seu programa ja que pensaven que si inculcaven en les noves generacions uns nous valors contraris a l'absolutisme en un futur proper propagarien el seu model ideològic a amplies capes de la societat. Però, com aquest camp anteriorment era exclusiu de l'Església, doncs, lògicament van sorgir una sèrie de disputes perquè els dos organismes coincidien en considerar un punt clau l'ensenyança de la joventut.

28. En la part final del seu ofici Renteria va acusar als liberals d'escriure uns documents en els quals proposaven un cisma i la usurpació de l'autoritat espiritual de l'Església per la potestat secular, atribuint-se la facultat de decidir quals eren els drets essencials del Papa, dels bisbes, dels capellans i de distribuir el poder espiritual segons les seves idees anàrquiques. A continuació va assenyalar que les Corts van obligar als bisbes a fer-se càrrec dels seus regulars, aquests, en especial el de Lleida, el de Vic i el d'Urgell van mostrar una gran resistència (segon Renteria els liberals van amenaçar-los, si no ho portaven a terme haurien de marxar del bisbat, consigna que al incomplir-la va provocar el desterrament d'aquests). Finalment, cal recordar que va redactar-lo l'any 1823, per aquest motiu, va manifestar que un cop ja restablert l'absolutisme els bisbes tenien la llibertat necessària per tal d'exercir amb naturalitat les obligacions del ministeri pastoral pròpies del bisbat.²¹

29. La visió catastrofista del bisbe que tenia l'objectiu d'alarmar a la major part de la població va quedar ben palesa amb l'afirmació que els liberals volien generar un cisma. D'altra banda, va comunicar que la causa dels seus exilis va ser originada en la seva negativa a fer-se càrrec dels regulars, quant va produir-se per la seva oposició radical al govern liberal.

30. El darrer consell que va donar al poble va consistir en demanar-li que no fes cas dels filòsofs i que honrés, amés i mostrés absoluta submissió a Ferran VII.²²

19. Op. Cit. p. 10-14.

20. Op. Cit. p. 15.

21. Op. Cit. p. 16-22.

22. Op. Cit. p. 23.

31. Després d'analitzar l'ofici més important del bisbe Simón Antonio de Renteria i Reyes ja que va escriure's l'any 1823 i, per tant, va realitzar un repàs a bona part dels canvis i esdeveniments generats pel Trienni Liberal, m'agradaria tractar a partir d'ara una col·lecció de 16 cartes més dirigides al govern constitucional.

32. La primera va tenir el títol de “Con motivo de haverse suprimido el Tribunal de la Inquisición, y mandando que se pasasen a los Illmos. Sres. Obispos las causas pendientes, se contestó el oficio siguiente al Sr. Secretario del Despacho de Gracia y Justicia”. Aquest ofici feia referència al Decret de les Corts de Cadis de 22 de febrer de 1813, el qual assignava als bisbes l'ocupació de fer-se càrrec de les causes dels presoners per opinions religioses. Renteria va mostrar-se en desacord i va al·legar que els bisbes només tenien la potestat d'aplicar l'excomunió, el qual significaria que els malfactors tindrien impunitat i es destruiria la moralitat.²³

33. En el següent ofici va manifestar “Su dictamen sobre la secularización de los Regulares”. En aquesta carta Renteria es va mostrar contrari a aquesta mesura indicant que els regulars realitzaven un tasca important ja que eren un gran suport alhora d'ajudar als sacerdots seculars en les seves tasques pròpies del ministeri pastoral.²⁴

34. En el número III va redactar una “Representación dirigida a las Cortes contra el proyecto de Ley sobre la supresión de Monacales, y Regulares”. Renteria es mostrava totalment contrari a aquesta proposta legislativa perquè considerava que aquesta mesura que abans s'havia implantat en d'altres països havia ocasionat la desaparició del catolicisme (segons el seu parer era una constant el fet que a partir de mitjans del segle XVIII s'havien reduït molt els regulars, sobretot en les zones rurals. Cal recordar que una funció del regulars era la de suplir les baixes, les vacants o les malalties dels capellans, que eren ordinaris).²⁵

358

35. També va exposar que era necessari molt temps per tal de formar un sacerdot i que a més a més no es trobaven en tots els llocs. Més endavant va comentar que els sacerdots actuals no gaudien del suficient pressupost i dels recursos necessaris (tot i que encara, en teoria rebien el total del delme) per complir amb les seves funcions. Això era producte d'una legislació contrària a l'Evangelí, assenyalada com viciosa. D'altra banda, va constatar que els monjos amb la seva vida sòbria, caritativa i hospitalària, plens de valors com el treball, l'oració, el silenci i la penitència eren un exemple de bondat per tota la població. Per aquest motiu, va suplicar que aquest projecte no s'aprovés en les Corts.²⁶

36. En el número IV va realitzar una “Contestación a la Real Orden que mandava se encargase S.S. Ilma. de los conventos de los regulares de ambos sexos existentes en su diócesis”. Aquest document va voler refutar els articles 9 i 10 de la llei del 25 d'octubre de 1820. Renteria pensava que no podia portar-se a la pràctica aquesta ordre perquè era contrària als seus

23. I.E.I. Fons Antic, Llegat Areny, Església Catòlica. Diòcesi de Lleida. Bisbe (1819-1824: Renteria). Colección de los oficios y representaciones que desde el año 1820 ha dirigido el Obispo de Lérida al Gobierno y Cortes llamadas constitucionales, reclamando contra sus decretos en materias eclesiásticas, y publica para la instrucción del clero y pueblo de su diócesis. D. Simón Antonio de Renteria y Reyes, Obispo de Lérida. Lleida: per Bonaventura Coromines, impressor, 1823. Número I, 23 de març de 1820. Simón, bisbe de Lleida a José Garcia de la Torre, Ministre de Gracia i Justícia. p. 9.

24. Op. Cit. Número II, Lleida, 14 de gener de 1821. Simón bisbe de Lleida a Manuel Garcia Herreros, Secretari d'Estat i del despatx universal de Gracia i Justícia. p. 11.

25. Op. Cit. Número III, Lleida, 26 de setembre de 1820. p. 13-14.

26. Op. Cit. p. 15-16.

juraments. A més a més no disposava de mitjans necessaris i l'Església era l'única que podia disposar d'aquesta privativa, per tant, havia d'organitzar-se com creguessin convenient, sense cap tipus d'intervenció per part de l'Estat i, en general, del poder temporal (ja que aquesta llei atacava el dret diví dels bisbes que tenien respecte a l'assumpte de la jurisdicció). Va concloure la seva explicació afirmant que era una potestat del Sant Pare i no dels bisbes. Renteria va pretendre la conservació de la unitat de l'Església per tal d'evitar la confusió i l'anarquia.²⁷

37. El número V era una còpia de l'anterior escrit, enviada al Sant Pare Pius VII, aquest va entregar-li una resposta: "Carta del Sumo Pontifice Pio VII en contestación a la anterior de S.S. Ilma." En aquest document, el número VI, el Papa va tractar al bisbe de Lleida com un venerable germà, òbviament perquè defensava amb força els interessos de l'Església de tendència conservadora. Primer de tot, va entendre la difícil situació que estava patint l'Església espanyola en aquest període liberal i va demanar al bisbe una continuació en la seva lluita. En segon lloc, va sol·licitar que la llei sobre els regulars no es portés a la pràctica ja que era contrària als acords del Concili de Trento. Finalment, el Papa va criticar la llibertat d'impresament, va considerar-la molt perjudicial perquè divulgava moltes idees "dolentes".²⁸

38. El número VII va ser una "Contestación de S.S. Ilma. A la Real Orden de 14 de abril, en que se le insta nuevamente, para que se encargue de los conventos de los Regulares, sin embargo de lo expuesto en 11 de febrero". Renteria va al·legar novament que no podia fer-se càrrec dels convents de regulars dels dos sexes perquè era facultat del Sant Pare (va tornar a repetir que els bisbes no tenien jurisdicció episcopal sobre aquest assumpte).²⁹

39. En el següent ofici, el número VIII, va redactar una "Representación al Rey Nuestro Señor sobre la incompetencia de autoridad que se atribuyen las Cortes, para establecer, variar, y reformar la Disciplina Eclesiastica". Renteria va argumentar que l'Estat i l'Església estaven separats i, per tant, el poder civil no podia intervenir en l'organització del poder religiós. Un poder era temporal i l'altre era diví i espiritual. Crist quan va fundar l'Església va situar el govern d'ella en els bisbes i, aquesta va establir el cinquè precepte, el qual era el pagament de delmes, establert a partir de l'Antic Testament i per Crist, fundat en raons morals amb la intenció que l'Església perdurés mentre que hi hagués món (aconsegueixen independència política a través de disposar de l'econòmica). Per tant, si eliminaven els delmes l'Església perdria tota la seva independència i la seva llibertat.³⁰

40. Al número XIX va enviar una altra "Representación de S.S. Ilma. a las Cortes sobre la incompetencia de su autoridad para establecer, variar, y reformar la Disciplina Eclesiastica". El bisbe de Lleida va comentar a les Corts que estaven tractant temes d'exclusivitat eclesiàstica com el Delme, les Primícies, la demarcació de les parròquies, el nombre de capellans, la reducció del nombre d'eclesiàstics en les catedrals i en les col·legiates i la dotació dels bisbes i dels canonges. Renteria va considerar que aquests temes els havia de decidir el Papa o bé els

27. Op. Cit. Número IV. Lleida, 11 de febrer de 1821. Simón bisbe de Lleida. Manuel García Herreros, secretari d'Estat i del despatx universal de Gràcia i Justícia. p.19. La número 5 va ser una carta escrita a Nostre Sant. Pare, remetent-li una còpia de la contestació anterior sobre l'encàrrec dels Regulars dels dos sexes.p.29. Es la mateixa que la número 4. 14 de febrer de 1821. Lleida. Simón. Al Papa Pius VII.

28. Op. Cit. Número VI. Donada en Roma en Santa Maria la Major a 31 de març de 1821, del Nostre Pontificat el 22. Pius Papa VII. p. 33-37.

29. Op. Cit. Número VII. Lleida. 10 de maig de 1821. Simón, bisbe de Lleida. Al Secretari d'Estat i del Despatx de Gràcia i Justícia. p.38.

30. Op. Cit. Número VIII. Lleida, 22 de desembre de 1821. Simón, bisbe de Lleida. p. 46-52.

Concilis de l'Església. Segons la seva opinió les Corts van destruir el poder dels bisbats i van atemptar contra l'autoritat de l'Església donada per Crist als Apòstols. També va argumentar que abans que els emperadors agafessin la fe cristiana, l'Església ja tenia el seu poder i una autoritat lliure, independent i plenament definida.³¹

41. Més endavant va afirmar que les Corts no tenien la suficient potestat per tal de donar el delme a la Nació en lloc de donar-lo a l'Església. En estreta relació va manifestar que si es deixava de pagar els delmes els més perjudicats serien els propis colons i els arrendataris ja que pagarien el mateix i, per tant, augmentarien els beneficis dels propietaris rendistes perquè demanarien la seva part més la de l'antic delme per tal d'incorporar-la al seu propi benefici. Augmentant així la seva riquesa i la seva ociositat.³²

42. Renteria va continuar defensant a ultrança la recaptació del delme. Aquesta vegada va explicar l'administració i els destinataris del propi delme: primer de tot anava a parar a la beneficència; en segon lloc a socórrer als pobres, per tal de lliurar-los dels apremis militars ja que tenien moltes dificultats per pagar tants tributs; en tercer lloc, es destinava a sufragar el manteniment dels edificis i les infraestructures; en quart lloc, propiciava el manteniment dels bisbes, dels canonges, dels sacerdots i del personal de l'Església en general, que vivien en la més estricta misèria, afectats per multituds de malalties.³³

43. Per últim, va arribar a la conclusió que la propietat era la font de la desigualtat, el fet que propiciava l'explotació dels senyors (va comentar que estaven plens de luxe, jugaven cada dia, i òbviament no treballaven) als colons (els que treballaven i, paradoxalment els que vivien en una situació miserable). Finalment va indicar que amb el cobrament del delme ja tenien dèficit mentre que els liberals consideraven que amb la seva recaptació disposaven del doble del que necessitaven.³⁴

360

44. El tema econòmic era molt important i va dedicar-li un altre ofici, el número X, va ser una "Contestación de S.S Ilma. a los Directores generales del crédito público contra la ocupación de los bienes de las iglesias". Renteria va contestar que aquesta ocupació era contraria al dret sobre la propietat perquè les seves adquisicions havien complert amb l'autoritat legítima en cada moment, pagant en moltes els drets d'amortització. Pel bisbe era una invenció i un "títol imaginari" el fet que haguessin de passar a ser bens nacionals ja que l'Església els gestionava pel bé de la Nació. A més a més el Concili de Trento va aprovar que qui intentés usurpar els bens de l'Església se l'havia de condemnar a l'excomunió. Després de la seva exposició va indicar que Ramon Hostalric era el comissionat escollit per la diòcesi de Lleida per tal d'ocupar-se de tots els bens rústics i urbans, dels censos, de les rendes i dels drets que gaudia el clergat i l'Església.³⁵

45. Un altre assumpte molt destacat era l'ensenyament. Al número XI va escriure una "Contestación a la circular de la Dirección General de Estudios sobre los que se dan en el Seminario Conciliar de Lérida". El bisbe Simón de Renteria va argumentar que la Direcció dels estudis dels Seminaris segons la seva naturalesa i el disposat pel sant Concili de Trento en la

31. Op. Cit. Número XIX. Lleida, 22 de febrer de 1821. Simón bisbe de Lleida. p. 53-95.

32. Op. Cit. p. 96.

33. Op. Cit. p. 97.

34. Op. Cit. p. 98-107.

35. Op. Cit. Número X. Lleida. 24 d'agost de 1821. Simón bisbe de Lleida. Als Senyors Directors de la Junta Nacional del Crèdit Públic. p. 108-109.

sessió 23 Capítol 18 era pròpia i privativa dels bisbes, a qui corresponia l'educació i la instrucció religiosa dels Seminaris. En aquests organismes s'impartia una sana doctrina, la filosofia de Guevara, l'obra de Religione del Bailli, la Teologia Escolàstica i la moral de Biluart, però les institucions teològiques de Lleó, que s'intentaven ensenyar en les Universitats es trobaven fora de la confiança del bisbe.³⁶

46. D'altra banda, en el número XII va redactar una "Representación de S.S.I. a las cortes sobre la independencia de la Iglesia en el arreglo de las materias eclesiasticas". En aquest nou ofici va propugnar que les Corts s'haurien d'encarregar només dels assumptes civils basant-se en les sagrades escriptures i en la tradició eclesiàstica, emplaçant a les Corts a dirigir-se al Papa amb l'objectiu d'establir un acord.³⁷

47. En el número XIII va elaborar una "Representación a las Cortes contra el artículo 335 del código criminal, que atribuye a la potestad civil autoridad acerca de todas las materias de disciplina exterior de la Iglesia de España". El bisbe va desitjar una separació entre les lleis de la Religió (que eren les que regalaven la conducta de l'home i el seu esperit religiós, el qual comprenia totes les regles de la Fe, dels costums i també totes les de l'exterior del culte diví i de la disciplina eclesiàstica) amb les lleis de la societat que eren les que legislaven sobre l'ordre exterior de la societat entre tots els homes. Segons Renteria van voler que l'Església passés a ser una institució política més. Així doncs, es va oposar enèrgicament ja que l'Església tenia una potestat pròpia, privativa i exclusiva per tal d'establir els canons, jutjar i dictaminar el seu règim i la seva disciplina.³⁸

48. En el número XIV va contactar fins i tot amb Ferran VII en la seva "Representación al Rey, para que no sancione el desafuero criminal del Estado Eclesiastico, que propone el proyecto del código criminal". En aquest ofici, el bisbe va demanar al Monarca que no sancionés aquest codi ja que el clergat perdria el seu fur.³⁹

49. Va tornar a tractar el tema educatiu en el número XV, en la seva "Representación a las cortes, reclamando la dirección, que compete privativamente a los obispos sobre sus Seminaris Conciliares contra el decreto, que los somete a la Dirección General de Estudios". Segons els Decrets sobre ensenyança pública aquesta passaria de ser una competència dels Seminaris Conciliaris a ser-ho de la Direcció General d'Estudis. El bisbe va exposar que aquesta llei era contrària al Concili de Trento. A més a més va indicar que aquesta institució era molt important per les funcions que realitzava alhora de preparar als que exercirien el sacerdoci en un futur, com també provar-los, introduir-los en les regles de conducta, ensenyar-los el cos doctrinal i situar-los en una parròquia. Per tant, hauria de ser potestat del bisbe i no del poder civil. Finalment va amenaçar amb un cisma si les reformes del Trienni continuaven perquè eren contràries a la unitat de la Nació.⁴⁰

50. En el darrer número, el XVI, va redactar una "Representación a las cortes contra el decreto que autoriza el gobierno para remover de sus Iglesias a los parrocos y demás eclesiásticos, sin formación de causa por la autoridad comtetente, y contra el que declara

36. Op. Cit. Número XI. Lleida, 16 de gener de 1822. Simón bisbe de Lleida. Als Senyors de la Direcció General d'Estudis del Regne. p. 111-113.

37. Op. Cit. Número XII. p.114.

38. Op. Cit. Número XIII. Lleida, 3 de maig de 1822. Simón bisbe de Lleida. A les Corts. p. 131-135.

39. Op. Cit. Número XIV. 12 de maig de 1822. Simón bisbe de Lleida. Santa visita de Fraga. p. 136-138.

40. Op. Cit. Número XV. Lleida, 22 d'octubre de 1822. Simón bisbe de Lleida, p. 139-143.

vacantes, ipso facto, los Obispados de los Obispos estrañados del Reyno”. L’1 de novembre de 1822 va rebre la comunicació d’aquest Decret pel ministeri de Gràcia i Justícia. Aquesta nova proposta legislativa va generar-li un gran sentiment d’amargura ja que per traslladar als professors i als catedràtics d’Universitat s’havia d’establir anteriorment un judici per confirmar el seu canvi de destí, però als membres de l’Església no es feia el mateix, per tant, el bisbe va comentar que aquesta decisió anava contra la norma que afirmava que tots els ciutadans eren iguals davant la llei, esdevenint. Segons el seu parer, la ruïna de la Religió.⁴¹

51. Un cop enumerats els setze oficis voldria escriure alguns comentaris amb l’objectiu d’aclarir altres aspectes polèmics entorn de l’oposició del bisbe Simón Antonio de Renteria a la nova legislació liberal.

52. Diversos punts claus van acaparar la seva atenció. El primer va ser la prohibició del Sant Tribunal de la Inquisició. Aquest era una instrument molt antic i molt útil ja que complia diverses funcions. Una de les quals era l’element coercitiu i el gran control social que realitzava. Un altre era el manteniment d’una forta censura cultural, ètica i moral i, finalment, va destacar el seu paper polític ja que podia exercir una repressió contra els personatges més contraris al model absolutista. Per tant, la seva eliminació, lògicament, no va agradar al bisbe de Lleida i, per aquest motiu, va sol·licitar una altra vegada la seva reimplantació.

53. En segon lloc va protestar davant de la secularització dels regulars i, més tard va continuar amb les seves queixes al llegir la llei que suprimia les ordres monacals i també les dels regulars. Renteria va argumentar que ajudaven molt als sacerdots ja que els clergues monacals eren persones exemplars, plenes de virtuts i aquesta llei generaria la desaparició del catolicisme en els àmbits rurals. També va acusar al liberalisme de fomentar la confusió i l’anarquia.

54. De ben segur que complien diverses funcions religioses i assistencials molt útils per la societat i eren un mirall de bon comportament, però n’hi havia molts, fet que perjudicava en excés l’economia espanyola, aguditzant el seu endarreriment ja que eren braços que es perdien per la producció agrícola, o en general, per tot tipus d’activitats financeres, sense oblidar les grans extensions agrícoles que ocupaven, rebaixant el desenvolupament i la posada en pràctica de la desitjada reforma agrària, per això, el govern liberal va promulgar aquesta llei.

55. Relacionat amb aquest assumpte, fins i tot, el bisbe Renteria va optar per comunicar-se amb el Papa Pius VII. Òbviament, el Sant Pare li va donar la raó i, va afirmar que aquesta proposta era contrària a l’establert en el Concili de Trento. Destacant la seva resistència a impulsar la llibertat d’impreses, ja que podria obrir “la caixa de Pandora”.

56. La connexió de Renteria amb el Papa Pius VII, personalment, considero que va ser molt important, perquè donava una dimensió internacional al debat ideològic, polític i religiós que s’estava produint en el Trienni Liberal espanyol. L’apunt de Pius VII sobre la llibertat d’impreses va ser molt interessant ja que va transmetre la por que va existir en les més altes esferes de la cúria eclesiàstica davant d’una nova realitat: la societat de masses, l’aparició d’un esperit crític i la possibilitat d’expressar un ampli ventall de pensaments, sense deixar de banda, l’augment de la propaganda, de la politització i l’adoctrinament ideològic de l’emergent societat burgesa.

41. Op. Cit. Número XVI. Lleida, 24 de novembre de 1822. Simón bisbe de Lleida, p. 144-150.

57. En tercer lloc va tractar la intervenció del poder temporal en el camp religiós. Renteria va defensar una separació total entre l'Estat i l'Església, fins i tot, va adreçar-se a Ferran VII amb l'objectiu d'obtenir la seva complicitat. Realment, el govern constitucional va modificar bona part de les bases, pràcticament feudals, de l'Església. Fet que va generar una important resistència dintre dels seus elements més conservadors. De totes maneres, va sobtar molt que es volgués la desvinculació entre el poder governamental i el religiós en uns moments de canvis i d'aplicació d'un model no massa propici per l'Església quan històricament l'aliança Tron i Altar havia estat un dels pilars de la política tradicional de l'Antic Règim. En definitiva, si no interessava un sistema s'havia d'intentar l'allunyament mentre que si beneficiava el que es buscava era mantenir una estreta relació.

58. En quart lloc va exposar la seva preocupació dintre del terreny econòmic ja que l'aplicació del mig delme limitava el seu camp d'acció en molts àmbits i generava una forta reducció en la seva llibertat i independència. Va assenyalar que amb aquests tributs s'efectuava una gran tasca social. El delme, sens dubte, va ser un dels punts més polèmics ja que va obrir un extens debat entorn seu. Renteria va defensar amb totes les seves energies el manteniment dels seus privilegis fiscals i, com no, la constant negativa a l'expropiació dels bens eclesiàstics per part de l'Estat.

59. Segons la meua opinió, una reforma tributaria era molt necessària per tal d'intentar millorar el fort desequilibri i l'enorme desigualtat social que existia, sense oblidar-nos de la misèria general que afectava a amplis sectors. Però, la seva administració (s'ha d'inserir la falta de temps material alhora de portar a terme aquests projectes com un atenuant) va ser igualment ineficaç que l'anterior etapa ja que no va solucionar substancialment aquests problemes.

60. Destacar, la gran capacitat intel·lectual del bisbe Renteria al afirmar que la propietat era la principal font de l'explotació humana. Sorpren que una persona tant conservadora immersa en el primer terç del segle XIX realitzés una reflexió tant propera a la realitat (26 anys abans que el Manifest Comunista de Karl Marx), el que ens faria pensar que llegia molts llibres d'àmbit internacional, sobretot provenien de la il·lustració francesa.

61. En cinquè lloc va escriure entorn del sistema educatiu. Els liberals sabien que era un element clau alhora d'assegurar-se l'extensió i la fidelitat vers la seva ideologia en les noves generacions. Però, els religiosos, històricament, eren els que havien complert aquesta funció (cal destacar l'absència de referències al Jesuïtes per part de Renteria). Per tant, novament es va produir un xoc d'interessos. Mentre que uns volien conservar els Seminaris Conciliars els liberals tenien la intenció de donar aquesta competència a la Direcció General d'Estudis.

62. Finalment, Renteria va queixar-se dels canvis locacionals dels membres de l'Església sense la intervenció de la cúria eclesiàstica, originant una discriminació vers els funcionaris civils. Aquesta mobilitat cal inserir-la en un context radical del Trienni, ja que era el seu darrer tram. Va esdevenir una arma més del poder constitucional contra els elements subversius contra el seu propi model.

63. Després d'aquest anàlisi i comentari de tots els oficis enviats pel bisbe Renteria a les Corts voldria tractar diversos temes relacionats amb el seu bisbat, com per exemple el Seminari Conciliar, les ordres, el concurs a Curats, les missions, els convents, l'estat de la Catedral durant el Trienni, els costums del poble i els edictes sobre els llibres.

64. Pel que fa al seminari conciliar s'ha de ressaltar que en el mesos d'octubre dels anys 1819, 1820 i 1821 es va publicar l'edecte que promovia les beques del Seminari. Aquest organisme educatiu es subvencionava gràcies al pagament del delme, però durant el Trienni es va recaptar poc i, menys a partir de 1822 amb la inclusió del mig delme. La introducció de la teologia anomenada de Lleó com nou mètode per l'ensenyança va causar molt dolor en el cor del bisbe, ja que eren doctrines contraries a la Religió. Per aquest motiu el 4 de novembre de 1823 va expulsar a 5 catedràtics del 6 que hi havien per ser indignes de professar l'ensenyança, els va suspendre de les llicències de celebrar, confessar i predicar. Els va destinar per un mes a fer exercicis a la casa de la Missió del pares de Sant Vicenç de Paül (Barbastre), a més a més d'expulsar a 14 col·legials, impregnats amb aquesta doctrina segons l'opinió de Renteria. L'any 1824, el seminari gaudia de tota la seva confiança, perquè tenia la pietat i la puresa necessària.⁴²

65. Pel que fa a les Ordres es va indicar que des de que va arribar Renteria a aquest bisbat, concretament el 29 de juliol de 1819, va celebrar les ordres generals en totes les temporals, a excepció de les de la Trinitat, que no va poder oficiar-les l'any 1820, per estar de visita, com també els anys 1821 i 1822 per patir una malaltia.⁴³

66. En relació amb el concurs a Curats cal dir que en el mes de novembre de 1819 es va procedir al corresponent edecte convocatori i es va celebrar el corresponent concurs als curats vacants. A inicis del 1820 van cobrir-se amb els eclesiàstics amb més mèrits. També al mes de gener i de febrer de 1824 els va oficiar. Per últim, va constatar la falta d'eclesiàstics des de la invasió de Napoleó.⁴⁴

67. De les missions s'ha d'assenyalar que al principi només n'hi havia una, la de Sant Vicenç de Paül, ubicada a la població de Guissona. Renteria va ordenar que els pares d'aquesta missió a la tardor de 1819 i a l'hivern de 1820 visitessin Vilaller. Aleshores va organitzar dues missions més, una a la vila de Montsó i una altra a Barbastre, que també era dels pares de Sant Vicenç de Paül. A més a més va enviar als pares missioners franciscans de Escornalbou a realitzar un viatge evangèlic per tot l'interior de Catalunya. Renteria va realitzar un balanç d'aquestes missions i va comentar que eren molt útils, però per la revolució liberal no van poder realitzar-se més. Finalment, va exposar que l'any 1824 continuaven.⁴⁵

68. Ara es el torn dels convents. Havia en la diòcesi de Lleida 23 convents de regulars i, dos de monacals. Tots van ser suprimits pels decrets de les Corts revolucionaries, excepte el dels Agustins Descalços de Benavarri. Renteria escriu que es van secularitzar 25 eclesiàstics al llarg del Trienni i que a la seva fi ja no els considerava de la seva confiança per haver prestat els serveis propis d'un sacerdot ("cura de almas"). L'any 1824 s'havien restablert tots els convents. Per una altra banda s'ha de reflectir l'existència de 6 convents de monges en aquest bisbat, dos estaven subjectes a la jurisdicció del bisbe, un era el dedicat a Santa Clara, que es caracteritzava per mantenir una observació molt regular i, les de l'Ensenyança, molt similar a l'anterior. Excepte tres monges que a la tornada del desterrament de Renteria les va privar de la seva veu activa i passiva, a més a més de baixar-les al locutori durant tres anys per tal de reparar l'escàndol que havien causat a causa de les seves "boges conversacions" i la seva adhesió al

42. Arxiu Capitular de Lleida. A.C.L., Prestatgeria 6, Documents Episcopals. Bisbe Renteria.

43. Op. Cit.

44. Op. Cit.

45. Op. Cit.

sistema constitucional. També Renteria va suspendre la possibilitat de rebre la santa comunió durant dos mesos, aquest càstig s'ha de situar en el dia abans de la Nativitat del Senyor del 1823.⁴⁶

69. Quant a l'estat de la catedral durant el Trienni Liberal, Renteria va descriure una imatge dramàtica caracteritzada pel trastorn general que va generar la decadència del culte. En aquest període la pobresa, la falta de música i de clergues van ser els elements comuns.⁴⁷

70. També va reflectir els costums del poble lleidatà al llarg del temps revolucionari. Va indicar que els que havien manifestat ser bons cristians durant els anys 1814-1820 van continuar, a pesar de la persecució que van patir, però els "dolents", ara encara ho eren més, ja que havien abandonat la Religió. A continuació va escriure que circulaven molts llibres perillosos, per aquest motiu feia falta realitzar diversos sermons per tal de corregir aquests mals. Sobre els edictes d'aquests llibres va assenyalar que com s'havia produït una inundació de molts llibres herètics, lascius, "ímpios" i amb estampes impúdiques va veure's amb l'obligació de publicar un edicte, renovant totes les prohibicions fetes per la Santa Seu i un l'ofici de la Inquisició de l'octubre de l'any 1820. No només s'havien de denunciar els llibres, sinó també, els discursos, o les proposicions contraries a la moral, al dogma i als drets de l'Església amb l'objectiu de mantenir la seva disciplina. Va publicar una pastoral i un altre edicte prohibint moltes lectures.

71. Amb el final del període liberal es van eliminar molts llibres "dolents". No obstant, cada dia Renteria veia més necessària la restauració de la Inquisició (va demanar-ho fins a la seva mort, el 4 d'octubre de 1824) per la seva unitat de censura en tot el regne i per la seva forma d'actuar. Però, va argumentar que pocs eclesiàstics s'atrevien a declarar el mateix i, això, afavoria la impunitat i la propagació de la "ímpietat". Simón Antonio de Renteria i Reyes, bisbe de Lleida, condecorat amb la Gran Creu de Carles III, escollit arquebisbe electe de Santiago per la seva constant adhesió a l'Altar i al Tron al llarg del Trienni Liberal, pels seus treballs, per la seva firmesa pastoral i per la seva oposició al règim revolucionari de Lleida.⁴⁸

72. A continuació voldria reprendre el tema d'estudi primari, o sigui, la repressió que van patir els eclesiàstics a la diòcesi de Lleida. Al llarg dels anys 1821 i 1822, segons el bisbe Renteria, cada dia va anar creixent el despreci, l'odi i la persecució contra la Religió i els seus ministres a la ciutat de Lleida. Per exemple, va assenyalar la propagació de les blasfèmies dites pel mateix poble com a conseqüència de la relaxació en els costums. Una altra constància n'eren els freqüents insults que rebien de part dels militars constitucionals i dels milicians voluntaris.⁴⁹

73. A partir del 5 de juny de 1822 fins a les 5 del matí del dia 13 de febrer de 1823 (data del desterrament) només va sortir de casa per anar a l'Església a causa del perill que corria. Finalment, segons l'opinió del bisbe, va ser desterrat per la facció revolucionària de la ciutat de Barcelona, caracteritzada per la seva extrema exaltació i "ímpietat", en virtut d'un ofici del Cap Polític de Lleida donat a l'una de la matinada del dia 13 de febrer. Renteria va ser escortat pel Comandant dels Milicians Voluntaris, dos oficials subalterns i 33 soldats de la mateixa milícia,

46. Op. Cit.

47. Op. Cit.

48. Op. Cit.

49. Arxiu Capitular de Lleida, Prestatgeria 6, Documents Episcopals. Document enviat pel Bisbe Renteria, al Papa Pius VII per mostrar-li a mode de memòria els fets que va protagonitzar durant el seu bisbat i l'estat de la seva diòcesi. Amb data de l'any 1824.

a més a més va participar un Comandant de Cavalleria amb uns altres 16 soldats. Abans de sortir aquests militars van carregar les seves armes i van rebre l'ordre, que si en el camí sortien alguns reialistes per tal d'alliberar al bisbe, els soldats haurien de disparar primer a Renteria a fi que no aconseguissin el seu propòsit. Tot seguit va relatar que la primera nit la va passar en un hostel de la vila de Tàrraga. En aquesta es va produir una reunió entre els oficials milicians de la seva escorta i els del poble per decidir si l'havien de afusellar o no. El resultat va ser molt ajustat, ja que per un sol vot, van guanyar els contraris a l'execució.⁵⁰

74. Aleshores Renteria va ser conduït en qualitat de pres i, segons el seu relat, va patir molt durant el camí. Al arribar a Barcelona va témer per la seva vida, ja que a l'arquebisbe de València van intentar d'assassinar-lo quan va desembarcar a Barcelona abans de marxar cap a França, per aquest motiu va tenir que tornar a embarcar-se immediatament per evitar-ho.⁵¹

75. Renteria va entrar per una porta secundària i seguidament va ser conduït fins al convent de la Mercè Calçada, que en aquests moments servia de caserna militar. El van col·locar en la millor habitació que hi havia. En aquest emplaçament va residir durant 11 dies. Després va allotjar-se al Palau Episcopal, on va realitzar tasques pròpies de bisbe com confirmar als fidels. Fins el 14 d'abril a la una de la matinada en que es va presentar l'alcaid primer constitucional i li va manifestar que per tal de garantir la seguretat de la seva persona era necessari que es llevés del llit i anés darrera seu. A continuació va ser conduït fins a la ciutadella amb la seva família. Al dia següent els criats del bisbe de Vic van oferir-li els seus serveis ja que Such estava pres en una torre de la mateixa ciutadella. La nit següent van afusellar al bisbe de Vic en el camí de Barcelona cap a Tarragona.⁵²

76. El bisbe Renteria també va comentar que molts exaltats van demanar la seva mort, però gràcies a l'acció dels dos últims batlles constitucionals va conservar la vida. En la nit següent, juntament amb molts eclesiàstics, 51 en total, van ser deportats en un vaixell cap a Tarragona, amenaçats de mort si desembarcaven, i amb destí a Màlaga, tot i que l'embarcació tenia capacitat només per 18 persones (era un "jabeque"). Després de 18 dies de navegació van arribar a Màlaga, i als dos dies de reunions i discussions entre els militars (volien enviar-los a Ceuta) i les autoritats, van desembarcar en Màlaga el 6 de maig i, Renteria va ser allotjat a la Congregació de Sant Felip Neri.⁵³

77. Més tard va comentar que la part d'Aragó de la seva diòcesis estava alliberada i que volia tornar per atendre als seus fidels. Per aquest motiu va aconseguir un passaport i va sortir de Màlaga a finals de juliol. Després de 14 dies de viatge va arribar a La Ràpita i va traslladar-se fins a Tortosa (va trigar 5 hores). Però, no va poder tornar a Lleida perquè encara es trobava en mans dels "revolucionaris" (els liberals). També va comentar que volia tornar a Lleida de totes maneres i que al poc temps de marxar cap a Màlaga va arribar Riego a la ciutat de Lleida. El primer que va fer Riego va ser preguntar on es trobava el bisbe Renteria per tal d'ajusticiar-lo, per sort pel bisbe abans l'havien expulsat de la capital de la Terra Ferma.⁵⁴

50. Op. Cit.

51. Op. Cit.

52. Op. Cit.

53. Op. Cit.

54. Op. Cit.

78. La Mitra de Tortosa estava vacant per la mort del seu bisbe a causa d'una epidèmia. Aquest fet va ser aprofitat per Renteria per realitzar totes les funcions pròpies d'un bisbe en aquesta població. Així doncs, va fer-se càrrec del bisbat de Tortosa fins que a finals del mes d'octubre va sortir direcció Lleida ja que aleshores havia començat a negociar la seva capitulació. El 31 d'octubre es va restituir la llibertat (segons l'ideari absolutista) i el bisbe va entrar el 2 de novembre enmig d'una gran alegria de tots els habitants lleidatans. Renteria la primera acció que va oficiar va ser una donació de gràcies a Déu en la Catedral Nova de Lleida i, com era costum, es va cantar un solemne Te Deum.⁵⁵

79. Un cop va explicar el seu periple s'ha d'inserir que al mateix temps que Renteria va ser desterrat de la ciutat de Lleida també van patir la seva sort Josep Vidal, canonge penitenciari de la Catedral de Lleida, que era el seu provisor i Vicari General, Joan Mariategui i Joan Saborit, també canonges d'aquesta catedral. Tots tres van acompanyar-lo fins a Barcelona. En aquesta ciutat, Josep Vidal va rebre dues ordres del govern "revolucionari", la primera li va notificar la seva designació com nou canonge penitenciari de la catedral de Barcelona i, l'altra li atorgava la canongia penitenciària "at segorve". A Joan Saborit se li va destinar a la ciutat de Ceuta. Els dos van tornar a Lleida amb la restauració absolutista, mentre que Joan Mariategui va acompanyar durant tot el temps a Renteria, també en la seva tornada.⁵⁶

80. A continuació descriure els altres religiosos lleidatans represaliats durant el Trienni liberal. Tal i com van fer les autoritats absolutistes l'any 1814, el poder liberal va perseguir i represaliar als eclesiàstics que eren rebels davant la causa constitucional. Gràcies a un document del 17 de juny de 1824 que ens facilita una llista dels eclesiàstics del bisbat de Lleida que van patir durant el Trienni Liberal podem establir quins van ser els seguidors de l'absolutisme i, per tant, els que van suportar els càstigs liberals.⁵⁷

81. A part del bisbe Renteria, com ja he comentat abans, també Josep Cayetano de Fonserrada, Degà i canonge de la Catedral de Lleida, va patir la repressió liberal. Va ser un dels 69 perseguits amb el nom de Perses. Durant la revolució va ser arrestat i empresonat en el convent dels caputxins de Lleida, a partir d'aquest moment va patir la privació de la seva renda, va tenir que refugiar-se en França, on va viure gràcies als diners del govern francès, però sempre va mantenir-se fidel a Ferran VII.⁵⁸

82. Un altre va ser Josep Purroy, Ardiaca de Tarrantona i dignitat de l'Església de Lleida. Va ser empresonat en el castell de Montsó, després el van traslladar a Saragossa i més endavant a altres llocs. També va patir molt, sobretot va rebre un tractament inhumà, fins que el van afusellar prop de Lleida, segons els document eclesiàstic, només era culpable d'adhesió a la causa de l'Altar i el Tron.⁵⁹

55. Op. Cit.

56. Op. Cit. p.237; i Col·lacions, tomo 36 (1816-1831). L'any 1821 el govern del Trienni Liberal va ordenar diverses permutes entre els canonges. L'1 de maig de 1821, va tenir lloc la presentació dels documents del senyor canonge Antoni Forriol i Alvarez, provenint de l'església de Conca, va presentar la seva permuta amb el canonge Joan Marinas.

57. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 1. Llista dels eclesiàstics del bisbat de Lleida que han patit durant aquests tres anys últims de la rebel·lió. 17 de juny de 1824.

58. Op. Cit.

59. Op. Cit.

83. També com ja he enunciat anteriorment, Josep Vidal, canonge penitenciar de la Catedral de Lleida, va ser empresonat la mateixa nit que el bisbe Simó de Renteria, va ser traslladat a Barcelona, li van realitzar diverses tortures i el van destinar a l'Església de Segorve. Al igual que Joan Christosomo Mariategui, canonge de la Catedral de Lleida, va ser empresonat la nit del 12 de febrer al 13 i, va restar sempre al costat del bisbe, patint la mateixa sort en el seu desterrament. El sisè personatge en rebre la repressió liberal va ser Rafel Barnola, canonge d'aquesta Església, el govern revolucionari el va traslladar a Barcelona. L'any 1824 va morir a causa de la seva avançada edat i dels patiments que va sofrir. El setè es Domingo Cosio, Inquisidor de Valladolid i canonge de l'Església de Lleida, va ser destinat a Àvila, on també va patir molt, però va poder retirar-se en la seva terra natal. El vuitè va ser Manuel Costa, canonge magistral de la catedral de Lleida, va ser destinat a Ciudad Rodrigo, però va fugir pels Pirineus cap a França.⁶⁰

84. El novè va ser Ignasi Masot, canonge de l'Església de Lleida, va ser destinat a Lleó, però també es va fugar cap a França. El desè va ser Manuel Alentá, capellà de la parròquia de Sant Pere i racioner de l'Església de Lleida, va patir desterrament i va marxar a França fins a l'entrada de les tropes realistes a Lleida. L'onzè va ser Ramon Sánchez Royo, majordom del bisbe i racioner de l'Església de Lleida, va ser destinat a Galícia i va marxar també cap a França. El dotzè va ser Josep Maria Villar, racioner de l'Església de Lleida, va ser destinat a l'Església de Màlaga. El tretzè va ser Gavino Vinós, racioner, va ser traslladat a Santander. El catorzè va ser Joan Saborit, racioner, va ser empresonat i portat a Barcelona, finalment destinat a Ceuta, on va fugir i es va instal·lar en França. El quinzè va ser Vicent Corbella, beneficiari de la Catedral, que va patir la repressió al igual que altres beneficiaris: Domingo Riva, Antoni Cavals, Miquel Farré, Antoni Derch (sagristà), van ser traslladats a diversos punts del territori espanyol.⁶¹

85. Continuant amb l'enumeració dels eclesiàstics represaliats cal inserir els noms de Josep Minguell, sacerdot; Magí Renyé, beneficiari i capellà; tots dos provenien de l'Església de Lleida, al igual que el capellà Agustí Roig, depenent de la mateixa, tots van patir presó pública, Roig va ser desterrat durant quatre anys a Eivissa i després a Maó. D'altra banda, Pascual Tubau, beneficiari, va ser declarat culpable, però va fugir de la ciutat de Lleida abans d'empresonar-lo.⁶²

86. A tots aquests personatges cal afegir Francesc Fontanals, capellà, mestre de cerimònies i fiscal del tribunal eclesiàstic, al qual la policia militar el va apremiar amb moltes contribucions; Manuel Asta i Girol, beneficiari de Lleida, l'any 1824 va ser designat racioner de Barbastre, durant el Trienni va ser desterrat; Pere Lleopard, sacerdot de la parròquia de Sant Joan i rector del Seminari Conciliar, va ser perseguit i desterrat, va marxar a França; Antoni Sánchez, capellà de la parròquia de Sant Andreu, va ser insultat i amenaçat de mort, va ser privat dels seu curat, se li va negar la seva renda, quedant reduït a l'extrema pobresa, també va ser desterrat, i per aquest motiu, va tenir que marxar a França; Pere Gasol, beneficiari de la parròquia de Sant Joan, l'any 1824 va passar a la de Sant Llorenç, va ser acusat pel Cap Polític per ser pertorbador de la tranquil·litat pública, va ser condemnat i va tenir que abandonar la seva casa, refugiant-se en diversos punts del Principat; Isidre Farrà, Jacint Morch i Joan Roca, els dos primers beneficiaris de la parròquia de Sant Joan, i l'últim de la Catedral de Lleida, es van fugar a França al témer per les seves vides; i, finalment, Joan de la Soledat, carmelita descalç d'aquest convent de Lleida, va estar empresonat en la presó de Lleida, i després va ser desterrat a Maó.⁶³

60. Op. Cit.

61. Op. Cit.

62. Op. Cit.

87. Aquesta defensa de l'absolutisme al llarg del Trienni Liberal va comportar una sèrie de premis per aquests eclesiàstics. Una Circular de la Regència del regne del 22 de juliol de l'any 1823 va manifestar que gratificaria amb millors càrrecs als que van sofrir la repressió del règim liberal o als que van fer suficients mèrits a favor del Monarca. Mentre que una Reial Ordre de Ferran VII del 30 de gener de 1824 va expressar que era indispensable la residència dels capellans i clergues en les seves respectives esglésies per tal d'instruir i dirigir al poble en les sanes doctrines religioses i polítiques, o sigui, els tornava a atorgar molt poder.⁶⁴

88. Si els membres de l'Església lleidatana, majoritàriament tradicionalistes, van sofrir l'acció del govern exaltat liberal, als inicis de la Dècada Ominosa, els partidaris dels liberalisme durant el Trienni van patir un procés judicial amb l'objectiu de sancionar-los, o sigui, van continuar amb la política repressora que va caracteritzar el seu primer retorn al poder, l'any 1814.

89. Una Ordre de Ferran VII del 6 de febrer de 1824 va indicar que s'havien de separar de les seves prebendes i dels seus beneficis als eclesiàstics (passarien a mans de la caixa d'amortització, ja que pretenien finançar l'estat a través de les rendes dels eclesiàstics liberals) que haguessin format part d'associacions secretes de qualsevol denominació, o bé, s'haguessin donat a conèixer pel seu comportament d'impietat o d'exaltació (per exemple, haver escrit propaganda de la sedició o haver promulgat perverses doctrines) serien jutjats per tribunals civils amb presència de jutges eclesiàstics. També els bisbes directament els podien castigar.⁶⁵

90. Ferran VII va demanar a tots els Capítols un informe al qual s'inclogués quins van ser els seguidors del govern liberal. El 4 de maig de 1825 el Capítol de Lleida va presentar a Ferran VII un dictamen. En aquest es va comunicar que la conducta observada en "temps de la rebel·lió" del lectorat Josep Noguero i, dels canonges Llorenç Serís, Martín Laguna i Antoni Forriol era clarament liberal. Després les autoritats centrals van rebre l'informe del bisbe Renteria. El Suprem Tribunal va portar els seus expedients i va sentenciar que van ser fidels en el Trienni al Capítol i al poble, per tant, es va acordar que s'havia d'actuar d'acord a la Circular del 8 d'octubre de 1824. Així doncs, es va ordenar, el seu trasllat a d'altres esglésies d'altres pobles, perdent les seves prebendes, però si disposarien d'un reial indult (datat a Madrid el 7 de Setembre de 1825).⁶⁶

91. Abans, concretament el 9 de novembre de 1823, un mes després de la derrota definitiva dels liberals, el canonge Martín Laguna va enviar una carta al bisbe Renteria per indicant-li que sempre va ser fidel a la Religió, al Rei i als prelats, i que tres textos que portaven el seu nom no els havia escrit ell i, que per tant, va demanar que havia d'intervenir en el tribunal a favor d'ell ja que era innocent. L'escrit de Llorenç Seris va afirmar que no podia creure les acusacions que havia rebut perquè la seva conducta havia estat molt correcta i, per tant, seria castigat injustament i sense proves ja que sempre havia obeït al seu superior.⁶⁷

63. Op. Cit.

64. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 6. Circular de la Regència del Regne del 22 de juliol de 1823; i Reial Ordre de Ferran VII. Madrid, 30 de gener de 1824.

65. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 1. Ordre de Ferran VII del 6 de febrer de 1824. Madrid, 2 de març de 1824.

66. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 1. Causa contra Josep Noguero, Llorenç Serís, Martín Laguna i Antoni Forriol. Madrid, 4 de juny de 1825.

67. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 1. Carta de Martín Laguna i escrit de Llorenç Seris al bisbe Renteria. 9 de novembre de 1823.

92. D'altra banda cal ressaltar que molts reialistes quan van conquerir els territoris dels liberals van agafar-se la justícia pel seu compte i van protagonitzar diversos actes repressius del tot inhumans, ja que si bé la majoria d'accions només mantenien una relació amb qüestions de tipus econòmiques (requisar els béns dels liberals) altres van ser molt més serioses (assassinats).

93. El Secretari d'Estat i del despatx de Gracia i Justícia el 3 de juliol de 1824 va comunicar una Reial Ordre de Ferran VII en la qual va expressar que alguns dels seus vassalls addictes a la legítima sobirania van ser perseguits durant la dominació dels revolucionaris per haver-se manifestat fidels a la causa del Tron, aquests havien patit judicis injustos i sancions tan econòmiques (bens expropiats) com personals (empresonaments) durant el Trienni i ells van venjar-se dels liberals un cop restituït el govern legítim i van fer el mateix amb els altres (va acusar als propis realistes de protagonitzar la brutal repressió, per tant, Ferran VII no tenia la culpa ja que no estava dirigida des de dalt). Així doncs, va decidir que calia posar fi a aquesta situació i va ordenar que els contraris al règim reial havien de ser indultats. A continuació va promulgar el Reial Decret de l'1 de maig de 1824 amb l'objectiu d'eliminar l'odi i les discòrdies. El mateix Ferran VII va concloure assenyalant que aquests judicis no tenien validesa i serien posats en llibertat sense pagar res i s'haurien de retornar els seus bens als liberals, menys en els casos d'assassinats.⁶⁸

94. Aquest últim document ens il·lustraria com després d'un parell d'anys de repressió contra els liberals un cop es va assolir novament el poder per part dels absolutista, doncs, ja era hora d'aturar-la, sobretot, cal tenir en compte les recomanacions de l'exèrcit francès (fins al 1828 va mantenir tropes en el territori espanyol) en aquest sentit, molt més que la pròpia voluntat de Ferran VII.

95. En definitiva, bona part dels eclesiàstics de tendència ideològica absolutista de la diòcesi de Lleida van sofrir un procés repressor per part del govern liberal, destacant sobretot la figura del bisbe Renteria. Aquestes mesures s'han d'inserir en un context de radicalització del sistema liberal un cop guanyada la contrarevolució interior i encetada l'exterior a partir de la intervenció de la Santa Aliança a través de l'aplicació dels acords del Congrés de Verona. El règim liberal va atacar amb duresa els elements més tradicionalistes de l'Església ja que va verificar que eren els dirigents ideològics de la insurrecció reialista a més a més de tenir en compte el fort suport econòmic que prestaven a aquesta causa, o sigui, la d'enderrocar el propi sistema liberal. Així doncs, per l'Església el Trienni liberal va ser considerat com una de les pitjors etapes de la seva història. Aquesta imatge tant negativa del sistema liberal rau en el fet que a l'igual com havia succeït amb la Guerra del Francès, el govern liberal va atacar les bases socials, econòmiques, culturals, i sobretot polítiques de l'Església. D'altra banda, s'ha d'assenyalar que amb el retorn un altre cop del poder absolut mitjançant el rei Ferran VII a finals de l'any 1823 les autoritats reialistes van realitzar novament, tal i com l'havien portat a terme l'any 1814, una altra brutal tasca repressora contra els elements i els personatges liberals més destacats de l'etapa del Trienni.

68. Arxiu Diocesà de Lleida, Bisbe Renteria, Lligall 1. Secretari d'Estat i del despatx de Gracia i Justícia. Madrid, 3 de juliol de 1824.

Bibliografia

- Arnabat, Ramon, *La revolució de 1820 i el Trienni liberal a Catalunya*, Vic, 2001.
- Artola, Miguel, *Los orígenes de la España Contemporánea*, Madrid, 1959.
- Fontana, Josep, *La quiebra de la monarquía absoluta*, Barcelona, 1971.
- Gil Novales, Alberto, *El trienio liberal*, Madrid, 1980.
- Gil Novales, Alberto (ed.), *Rafael de Riego. La revolución de 1820, día a día. Cartas, escritos y discursos*, Madrid, 1976.
- Sainz de Baranda, Pedro, *España Sagrada*, tomo XLVII.
- Suárez Verdaguer, Federico, *La crisis política del antiguo régimen en España. 1800-1840*, Pamplona, 1965.
- Torres i Graell, Carme, *El fet religiós a les terres de Lleida durant el temps de Ferran VII*, Lleida, 1983.
- Viola González, Ramir, "El gobierno diocesano de Lérida en tiempos de la dominación francesa (1810-1815)" *Anthologica Annua*, 28-29 (1981-1982)
- "Incidencias religiosas durante el período constitucional (1820-1823) en la diócesis de Lérida" *Anthologica Annua*, XX (1973)

Fonts documentals

Arxiu Diocesà de Lleida

- Bisbe Renteria, Lligall 1. Llista dels eclesiàstics del bisbat de Lleida que han patit durant aquests tres anys últims de la rebel·lió. 17 de juny de 1824.
- Bisbe Renteria, Lligall 1. Ordre de Ferran VII del 6 de febrer de 1824. Madrid, 2 de març de 1824.
- Bisbe Renteria, Lligall 1. Causa contra Josep Noguero, Llorenç Serís, Martín Laguna i Antoni Forriol. Madrid, 4 de juny de 1825.
- Bisbe Renteria, Lligall 1. Carta de Martín Laguna i escrit de Llorenç Seris al bisbe Renteria. 9 de novembre de 1823.
- Bisbe Renteria, Lligall 1. Secretari d'Estat i del despatx de Gracia i Justícia. Madrid, 3 de juliol de 1824.
- Bisbe Renteria, Lligall 6. Circular de la Regència del Regne del 22 de juliol de 1823; i Reial Ordre de Ferran VII. Madrid, 30 de gener de 1824.

Arxiu Capitular de Lleida

Prestatgeria 6, Documents Episcopals. Bisbe Renteria. Document enviat pel Bisbe Renteria al Papa Pius VII per mostrar-li a mode de memòria els fets que va protagonitzar durant el seu bisbat i l'estat de la seva diòcesi. Amb data de l'any 1824.

Col·lacions, tomo 36 (1816-1831).

Prestatgeria 2A. Visites pastorals de 1819 a 1828, bisbes Renteria i Colmenares. Vp0031.

Institut d'Estudis Ilerdencs

Fons Antic, Llegat Areny. Església Catòlica. Diòcesi de Lleida. Bisbe (1819-1824: Renteria). *Colección de los oficios y representaciones que desde el año 1820 ha dirigido el Obispo de Lérida al Gobierno y Cortes llamadas constitucionales, reclamando contra sus decretos en materias eclesiásticas, y publica para la instrucción del clero y pueblo de su diocesis. D. Simón Antonio de Renteria y Reyes, Obispo de Lérida.* Lleida: per Bonaventura Coromines, impressor, 1823, i *Al clero secular y regular y a los pueblos de nuestro obispado salud en nuestro Señor Jesu-Cristo.* Escrit en el Palau Episcopal de Lleida, l'1 de desembre de 1823. Número I, 23 de març de 1820, Simón, bisbe de Lleida a José Garcia de la Torre, Ministre de Gracia i Justícia. Número II, Lleida, 14 de gener de 1821, Simón bisbe de Lleida a Manuel Garcia Herreros, Secretari d'Estat i del despatx universal de Gracia i Justícia. Número III, Lleida, 26 de setembre de 1820. Número IV. Lleida, 11 de febrer de 1821, Simón bisbe de Lleida, Manuel García Herreros, secretari d'Estat i del despatx universal de Gracia i Justícia. La número V va ser una carta escrita a Nostre Sant Pare, remetent-li una còpia de la contestació anterior sobre l'encàrrec dels Regulars dels dos sexes. Número VI, Donada en Roma en Santa Maria la Major a 31 de març de 1821, del Nostre Pontificat el 22, Pius Papa VII. Número VII, Lleida, 10 de maig de 1821, Simón, bisbe de Lleida, al Secretari d'Estat i del Despatx de Gracia i Justícia. Número VIII, Lleida, 22 de desembre de 1821, Simón, bisbe de Lleida. Número XIX, Lleida, 22 de febrer de 1821, Simón bisbe de Lleida. Número X, Lleida, 24 d'agost de 1821, Simón bisbe de Lleida, als Senyors Directors de la Junta Nacional del Crèdit Públic. Número XI, Lleida, 16 de gener de 1822, Simón bisbe de Lleida, als Senyors de la Direcció General d'Estudis del Regne. La número XII no té cap referència implícita. Número XIII, Lleida, 3 de maig de 1822, Simón bisbe de Lleida, a les Corts. Número XIV, 12 de maig de 1822, Simón bisbe de Lleida, Santa visita de Fraga. Número XV, Lleida, 22 d'octubre de 1822, Simón bisbe de Lleida. Número XVI, Lleida, 24 de novembre de 1822, Simón bisbe de Lleida.